

[Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2021](#) [1]

Autor:

- [BEŽOVÁ, Michaela](#) [2], [LJUBKOVÁ, Kristýna](#) [3]

Číslo:

- [2021, ročník 30, číslo 3/4](#) [4]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [5]

Klíčová slova:

- [Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#) [6], [digitální technologie](#) [7]

[22. ročník konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#) [8] se měl původně konat na přelomu listopadu a prosince fyzicky nově v prostorách Karolína Univerzity Karlovy. Pokračující pandemie koronaviru však organizátory, kterými byly SKIP, Národní knihovna ČR a Česká informační společnost, donutila převést konferenci stejně jako v roce 2020 do virtuálního prostředí. Díky tomu si mohlo 35 příspěvků, které byly během dvou dnů prezentovány, poslechnout široké spektrum zájemců z řady paměťových a informačních institucí. K dispozici jsou také [prezentace](#) [9] i [videozáznamy](#) [10] z konference.

První den konference

První den konference byl zahájen dvojitou přednáškou představující důležitý dokument Ministerstva kultury ČR s názvem [Státní kulturní politika na léta 2021-2025](#) [11] a rovněž byl probírán i [Národní plán obnovy](#) [12] zaměřený na oblast digitalizace. Společně s kolegyněmi Hanou Bakičovou a Petrou Miturovou je představil Jakub Bakule, který posléze i odpovídal na četné dotazy týkající se dotací pro jednotlivé instituce, které se digitalizaci věnují nebo věnovat chtějí.

Další příspěvek se týkal v posledních letech velmi skloňovaného tématu, a to [děl nedostupných na trhu](#) [13] (DNNT). Vít Richter informoval o fungování DNNT v uplynulém roce (například že mezi listopadem 2020 až červnem 2021 bylo uživateli zobrazeno 43,4 milionů stran), dále popsal fungování digitálních knihoven v době pandemie a rovněž načrtl předpokládaný vývoj systému DNNT v dalších letech.

Práci s digitálními knihovnami se dlouhodobě věnuje Aleš Brožek. V přednášce, kterou si připravil pro 22. ročník konference, se zaměřil na vyhledávání v digitálních knihovnách s možností zobrazení dat prostřednictvím licence děl nedostupných na trhu. Připomněl rovněž velké množství instalací Krameria, jež je pro zobrazování digitalizátů v režimu DNNT nezbytné, ale na druhou stranu zároveň nutí uživatele vyhledávat na více místech, než případně získá informaci, jíž hledá.

V druhém dopoledním bloku nejprve Klára Rybenská s Barborou Borůvkovou představily, jakým způsobem funguje digitalizace sakrálních památek na Broumovsku. Za spolupráce Katedry archeologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a jejích studentů, Agentury pro rozvoj Broumova i široké veřejnosti dochází k 3D digitalizaci vybraných soch, křížů a božích muk. Všechny modely jsou poté prezentovány pomocí [platformy Sketchfab](#) [14].

Praktickou ukázkou, jak může satelitní navigační model pomoci při prezentaci kulturního dědictví, představila Veronika Nirnbergová na příkladu obce Věrovany na Olomoucku.

Přednáška Jana Šejbla přenesla účastníky konference do Afriky, konkrétně do roku 1936, kdy se konal zájezd cestovní kanceláře EXOD. Tohoto zájezdu se účastnil i Karel Křížek nebo Sida Volfová, jejichž fotografie se zachovaly ve fotografických sbírkách Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur.

Firma Axiell vyvíjí a spravuje informační systém pro evidenci a správu sbírek s názvem Museion. David Cigánek posluchačům představil nové formáty a postupy v systému správy sbírek tohoto systému.

Tento blok uzavřel Vojtěch Malínek, který prezentoval [nové webové rozhraní výzkumné infrastruktury České literární bibliografie](#) [15], ale rovněž například ukázal integraci centrálního vyhledávače VuFind, aby uživatelé mohli hledat ve všech bibliografických bázích z jednoho místa.

První přednáška po polední přestávce se věnovala paměťovým institucím a jejich propojení na projekty Wikimedia. Eva Vele, koordinátorka pro spolupráci s kulturními institucemi, ve svém příspěvku zdůrazňovala spolupráci mezi kulturními institucemi a projekty Wikimedia zahrnující v první řadě zviditelnění dat dané instituce, ale rovněž možnost aktualizace informací nebo vzdělávacích programů pro uživatele. Mezi spolupracující instituce patří například Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Muzeum v Prachaticích nebo Historický ústav AV ČR.

Správné citování je velmi důležité nejen v akademickém světě. Michaela Alijonov Hametová představila citování kartografických dokumentů ve fyzické i digitální podobě.

V České republice je již poměrně velké množství míst, kde se pomocí virtuální reality návštěvníkům zobrazují informace k místu, kde se zrovna nacházejí. Takto vytvořenou virtuální realitu má například [Hospital Kuks nebo Archeopark Všestary](#) [16]. Klára Burianová nejen tato dvě místa zmínila ve své prezentaci, jež se týkala využití moderních technologií pro prezentaci kulturního hmotného dědictví v praxi.

K prosinci 2021 bylo v národních autoritách ČR k dispozici více než 830 000 personálních a 164 000 korporativních autorit. O tom, jak jsou autoritní záznamy tvořeny, pohovořila Petra Šťastná. Ve svém příspěvku zmínila i [nástroj NKlink](#) [17], který umožňuje automaticky generovat odkazy na zdroje uvedené v položce Wikidat anebo na stránku na Wikipedii. Nástroj vznikl v rámci několikaleté úspěšné spolupráci mezi Národní knihovnou ČR a spolkem Wikimedia ČR.

Vzájemné partnerství s Wikidaty, respektive s Wikipedií, má i Archiv výtvarného umění, který provozuje informační systém [abART](#) [18] mající v současné době vytvořeno téměř tři milion vazeb, 171 000 zapsaných osob, 39 000 institucí a 94 000 výstav. To, jak se informace zobrazují u jednotlivých hesel ve Wikipedii, představil Jiří Hůla.

Poslední blok prvního dne konference zahájila Michaela Bežová, která prezentovala výsledky dotazníkového šetření týkajícího se digitalizace v muzejních, archivních a galerijních knihovnách.

Aleš Drahotušský představil dlouhodobou strategii digitalizace a digitálního zpřístupnění kulturního dědictví Moravskoslezského kraje na léta 2022–2032. Tato strategie řeší plánované rozšíření digitalizačních aktivit kraje zahrnující i vytvoření centra digitalizace, vědy a inovací (zvané „Černá kostka“).

Systém Kramerius je nejpoužívanější nástroj pro prezentaci digitalizovaných dat v knihovnách, ale rovněž muzeích a některých archivech. O jeho aktuálním vývoji včetně spuštění verze 7 společně pohovořili Martin Lhoták z Knihovny AV ČR s Pavlem Kocourkem z firmy Inovatika.

Jednou z příležitostí, jak získat pro své činnosti v oblasti digitalizace finance, je zapojit se do nějakého dotačního programu, například [Integrovaného regionálního operačního systému](#) [19] (IROP). O možnostech získání podpory z tohoto dotačního mechanismu v následujících několika letech informovala účastníky konference Martina Fišerová z Ministerstva pro místní rozvoj.

Bohuš Získal ze sdružení CESNET představil zpřístupňování obtížně prezentovatelných objektů v muzeích, čímž i uzavřel první den konference.

S přednáškami se můžete seznámit i prostřednictvím videozáznamu (odkazy na jednotlivé příspěvky najdete pod videem):

Druhý den konference

Druhý den konference otevřela přednáška Martina Krčála a Ivy Zadražilové o nových funkcích na webu [Knihovny.cz](https://www.knihovny.cz) [20]. Jejich prioritou je přechod na VuFind verze 8 a zejména pak snaha navázat spolupráci s dalšími knihovnami a jejich čtenáři.

Petra Burdová následně otevřela téma kybernetického útoku na Národní knihovnu ČR, který na několik týdnů knihovnu zcela paralyzoval. Zdůraznila, jak je důležité v takových případech postupovat rychle a neotálet s odpojením celé knihovny od sítě. Na konci své prezentace pak přednášející vyjmenovala některá opatření, která by měla vést k tomu, aby další kyberútoky knihovna odrazila.

Není žádným tajemstvím, že knihovnímu systému Aleph končí v nejbližších letech podpora; dalším tématem konference se proto staly právě knihovní systémy. Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna v Brně a Vědecká knihovna v Olomouci jako knihovny s konzervačními fondy se dohodly, že chtějí Aleph používat do roku 2025, ale následné řešení stále hledají. V létě 2021 provedla Národní knihovna ČR analýzu využívaných funkcí, jejíž výstupní data ve své přednášce prezentovala Lenka Maixnerová.

Na ni navázaly Lucie Panchártek Suchá a Radka Římanová z Ústřední knihovny Univerzity Karlovy, kde také řešili přechod na nový knihovní systém a od 1. září 2021 se rozhodli zkusit štěstí s Almou. Podle jejich nadšených reakcí to vypadá, že jim to vyšlo. Všechny knihovny Univerzity Karlovy nyní používají jeden systém a zároveň se tamním knihovníkům podle přednášejících zjednodušila a zefektivnila práce.

První dopolední blok uzavřel svým pojednáním o systému Tritius Jiří Šilha, kdy publiku představil zejména dvě nové funkce tohoto systému. První z nich jsou katalogy NEK Lite a NEK Profi a druhou z nich je implementace Tritia v rámci půjčovacích boxů.

Druhý dopolední blok byl zahájen přednáškou o spolupráci Muzea umění Olomouc, Moravské zemské knihovny v Brně, Knihovny AV ČR a Národního archivu na Islandu, které spojil [projekt Nahráno – Otevřeno](#) [21]. Jana Macháčková a Jiří Dufka popsali jak projekt samotný (jeho cílem je zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích), tak vyzvedli zejména klady navázané spolupráce.

Muzeum umění v Olomouci vyslalo i dalšího přednášejícího – Miroslava Kindla. Ten ve spolupráci s Matějem Rejnochem z filmu Tasty Air prezentoval projekt využití virtuální reality k otevření nové expozice ve Zdíkovském paláci.

Digitálnímu světu virtuální reality se věnoval i Petr Grulich z Muzea východních Čech v Hradci Králové. Představil [projekt historických atlasů královských věnných měst v ČR](#) [22], jehož výstupem jsou 2D a 3D průvodci po věnných městech ve verzi pro PC i chytré telefony.

Kateřina Macková a David Nápravník z Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v rámci projektu [PRAK – Prameny Krkonoš](#) [23] naprogramovali vlastní systém, který by měl shromáždit nejnovější trendy v oblasti webových aplikací a databázových zdrojů na jednom místě.

Dopolední blok pak uzavřela prezentace Petra Cajthamla, Tomáše Dvořáka, Petra Pytelky a Zdeňka Vaška o validátoru ZAF, který kontroluje balíčky z elektronického systému spisové služby (ESSS)

podle [národního standardu pro tyto systémy](#) [24], a o jeho využití v Archivu hlavního města Prahy.

Odpolední blok zahájil Imrich Nagy s projektem SKRIPTOR, který má ověřit využitelnost nástroje Transkribus na různých druzích rukopisů, přičemž se v přednášce zaměřil zejména na popis procesu, kterým digitalizáty procházejí při transkripci.

V podobném duchu se nesl i příspěvek Petra Žabičky o [projektu PERO](#) [25]. Nástroje vyvíjené v tomto projektu například automaticky detekují pozici obrázků na naskenovaných dokumentech.

Společnost EXON ústy Jana Valenty v další prezentaci představila nová softwarová řešení pro digitalizaci kulturního světa, ať už jde o [projekt KAITOS](#) [26], který by měl vést k rychlejší a levnější digitalizaci, nebo o projekt [InkCapture](#) [27] k získávání textů z ručně psaných dokumentů.

První odpolední blok uzavřel Michael Lužný, který publiku ukázal novou beta verzi digitální knihovny pro staré a vzácné tisky Manuscriptorium 4. Tato verze se zaměřuje na virtuální badatele, prostředí a zejména pak na virtuální výstavy. Pilotním projektem je [výstava Kniha a závoj](#) [28], jejíž [fyzickou podobu](#) [29] Národní knihovna ČR připravila na prosinec 2021 a leden 2022.

Druhý odpolední blok a zároveň poslední dvě prezentace konference byly věnovány problematice otevřených dat. Příspěvek, který připravily Lenka Maixnerová, Petra Šťastná a Linda Jansová, poukázal na množství databází, jimiž disponuje Národní knihovna ČR a které by mohly být poskytnuty i externím subjektům v podobě otevřených dat. Cesta k otevření dat je však trnitá a jednání s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem kultury stále probíhají.

Poslední příspěvek Radky Domanské pojednával o otevřených datech z pohledu již zmíněného Ministerstva vnitra. Kromě definice otevřených dat, jejich využití a formátu v přednášce zaznělo i to, že všechna veřejná data by měla být otevřená, což posiluje transparentnost a zefektivnění veřejné správy, a také to, že na webu Ministerstva vnitra zájemci naleznou postup při zveřejňování otevřených dat.

Opět platí, že na přednášky se můžete podívat i zpětně (pod videem najdete odkazy na jednotlivé příspěvky):

Závěrem

To byl tedy 22. ročník konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě a nám nezbývá než se těšit na konec roku 2022. Ve dnech 30. listopadu a 1. prosince se totiž bude konat další ročník, kdy se opět sejdeme a budeme s napětím poslouchat a diskutovat o nových trendech a projektech v našem digitálním světě. Místo už je rezervované v Národním archivu ČR, ale možná by bylo hezké a přínosné zavést novou tradici a konferenci zároveň přenášet živě online, protože díky tomu by byla otevřena opravdu velkému počtu i spektru zájemců, který by nebyl omezen počtem sedadel v sále.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2021>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2021>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/bezova-michaela>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/ljubkova-kristyna>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2021-rocnik-30-cislo-34>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/archivy-knihovny-muzea>

v-digitalnim-svete

[7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/digitalni-technologie>

[8] <https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete/2021-22-rocnik>

[9] <https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete/2021-22-rocnik/prezentace>

[10] <https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete/2021-22-rocnik/vidoa>

[11] <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>

[12] <https://www.planobnovycr.cz/>

[13] <https://www.dnnt.cz/>

[14] <https://sketchfab.com/>

[15] <https://clb.ucl.cas.cz/>

[16] <https://www.visitmore.cz/>

[17] <https://nklink.toolforge.org/>

[18] <https://cs.isabart.org/>

[19] <https://irop.mmr.cz/cs/>

[20] <https://www.knihovny.cz/>

[21] <https://loaded-open.eu/cs/>

[22] <https://www.kralovskavennamesta.cz/>

[23] <https://www.pramenykrkonos.eu/>

[24] <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-standard-pro-elektronicke-systemy-spisove-sluzby.aspx>

[25] <https://pero.fit.vutbr.cz/about>

[26] <https://www.kaitos.eu/cs/>

[27] <https://www.inkcapture.com/>

[28] <https://beta.manuscriptorium.com/disseminate/index.php?pid=61b0cf94130fc1.39345100/kniha-a-zavoj>

[29] <https://www.nkp.cz/aktuality/novinky-titulni-strana/ludmila>